

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
---------------------	----

Część I NAUKA O PRZESTĘPSTWIE I ZASADACH ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ

Rozdział I

Pojęcie prawa karnego i jego podział	19
1. Pojęcie prawa karnego i jego cechy szczególne	19
2. Podział prawa karnego	20
3. Funkcje prawa karnego	25
4. Źródła prawa karnego	27
Pytania kontrolne i problemowe	30

Rozdział II

Budowa i wykładnia przepisów prawa karnego	31
1. Budowa przepisów prawa karnego	31
2. Wykładnia przepisów prawa karnego	37
Pytania kontrolne i problemowe	40

Rozdział III

Zasady obowiązywania ustawy karnej	41
1. Zakres obowiązywania ustawy karnej	41
1.1. Temporalny zakres obowiązywania ustawy karnej	41
1.2. Zasady obowiązywania ustawy karnej co do miejsca	45
1.3. Podmiotowy zakres obowiązywania ustawy karnej	47
2. Skutki skazania poza granicami RP	50
3. Wpływ zmiany ustawy na odpowiedzialność karną	50
Pytania kontrolne i problemowe	55

Rozdział IV

Nauka prawa karnego i nauki z nią związane	57
1. Rozwój nauki prawa karnego	57
1.1. Nurt humanitarny w prawie karnym	57
1.2. Szkoła klasyczna prawa karnego	59
1.3. Szkoła antropologiczna	60
1.4. Szkoła socjologiczna	61
2. Współczesny nurt neoklasyczny	62
3. Teoria ekonomiczna	63
4. Nauka prawa karnego a nauki pokrewne	63
4.1. Kryminologia i kryminalistyka	63
4.2. Polityka kryminalna i nauki penitencjarne	64
Pytania kontrolne i problemowe	65

Rozdział V

Definicja przestępstwa	67
1. Elementy struktury przestępstwa	67
1.1. Czyn w prawie karnym	67
1.2. Pojęcie czynu zabronionego	70
1.3. Zagadnienie bezprawności kryminalnej	71
1.4. Zawinienie jako przesłanka odpowiedzialności karnej	72
1.5. Element materialny w strukturze przestępstwa	73
2. Zdolność do ponoszenia odpowiedzialności karnej z uwagi na podmiot	75
3. Pojęcie ustawowych znamion przestępstwa i ich systematyka	79
4. Ogólna klasyfikacja przestępstw	86
4.1. Podział przestępstw ze względu na podmiot	86
4.2. Podział przestępstw ze względu na formę czynu	87
4.3. Podział przestępstw ze względu na wagę czynu	89
4.4. Podział przestępstw ze względu na skutek. Zagadnienie związku przyczynowego	91
4.5. Podział przestępstw ze względu na typ rodzajowy	97
4.6. Podział przestępstw ze względu na tryb ścigania	99
Pytania kontrolne i problemowe	100

Rozdział VI

Zagadnienie strony podmiotowej czynu zabronionego oraz winy w prawie karnym	103
1. Postacie strony podmiotowej czynu zabronionego	103
1.1. Umyślność i jej formy	103
1.2. Nieumyślność i jej formy	107
1.3. Mieszane postacie strony podmiotowej	110
2. Istota winy w prawie karnym	112

2.1. Teorie winy	112
2.2. Definicja winy	115
3. Funkcje winy w prawie karnym	116
Pytania kontrolne i problemowe	118

Rozdział VII

Okoliczności uchylające kryminalną bezprawność czynu	119
1. Istota kontratypu i jego miejsce w strukturze przestępstwa	119
2. Kontratypy kodeksowe	121
2.1. Obrona konieczna	121
2.2. Stan wyższej konieczności	127
2.3. Kolidzja obowiązków	129
2.4. Ryzyko nowatorstwa	131
3. Kontratypy pozakodeksowe	132
3.1. Ryzyko sportowe	132
3.2. Działanie w granicach uprawnień i obowiązków	133
3.3. Karcenie małoletnich	134
3.4. Rola zgody dysponenta dobra prawnego	135
3.5. Zabiegi lecznicze	137
Pytania kontrolne i problemowe	138

Rozdział VIII

Okoliczności dekompletujące podmiotowe przesłanki odpowiedzialności karnej	139
1. Istota okoliczności wyłączających winę a wyłączenie umyślności lub nieumyślności	139
2. Poszczególne okoliczności dekompletujące podmiotowe przesłanki odpowiedzialności karnej	140
2.1. Pojęcie błędu i jego rodzaje	140
2.2. Błąd co do faktu	142
2.3. Błąd co do bezprawności	147
2.4. Błąd co do okoliczności wyłączającej odpowiedzialność karną	148
2.5. Stan wyższej konieczności i kolidzja obowiązków	149
2.6. Działanie w warunkach rozkazu	150
2.7. Niepoczytalność i poczytalność ograniczona w stopniu znacznym	152
3. Problem odpowiedzialności karnej za czyn popełniony w stanie zawinionej niepoczytalności lub poczytalności znacznie ograniczonej	154
Pytania kontrolne i problemowe	156

Rozdział IX

Formy popełnienia czynu zabronionego	157
1. Formy stadialne popełnienia czynu zabronionego	157

1.1. Istota form stadialnych.....	157
1.2. Charakterystyka poszczególnych form stadialnych	157
1.2.1. Przygotowanie	157
1.2.2. Usiłowanie	160
2. Formy współdziałania w popełnieniu czynu zabronionego	167
2.1. Modele odpowiedzialności karnej za współdziałanie w popełnieniu czynu zabronionego	167
2.2. Charakterystyka poszczególnych form współdziałania w popełnieniu czynu zabronionego	168
2.2.1. Formy sprawstwa i współsprawstwa	168
2.2.2. Podżeganie i pomocnictwo	173
Pytania kontrolne i problemowe.....	176
 Rozdział X	
Zbieg przepisów ustawy.....	179
1. Istota zbiegu przepisów ustawy	179
2. Pomijalny zbieg przepisów ustawy i jego konsekwencje	179
3. Rzeczywisty zbieg przepisów ustawy i kumulatywna kwalifikacja prawna	182
Pytania kontrolne i problemowe	184
 Rozdział XI	
Zbieg przestępstw	185
1. Istota zbiegu przestępstw	185
2. Prawna jedność przestępstwa (pomijalny zbieg przestępstw)	186
2.1. Przestępstwa wieloczynowe.....	186
2.2. Przestępstwa o alternatywnie określonych znamionach czynności wykonawczej	186
2.3. Przestępstwo ciągle	187
2.4. Czyny współukarane	190
2.5. Przestępstwo trwałe	192
2.6. Przestępstwo złożone.....	192
3. Zbieg rzeczywisty przestępstw	193
3.1. Przesłanki rzeczywistego zbiegu przestępstw	193
3.2. Zasady orzekania kary łącznej	194
Pytania kontrolne i problemowe	201

Część II

ŚRODKI REAKCJI NA CZYN ZABRONIONY

Rozdział I

Kary	205
1. Pojęcie kary kryminalnej i katalog kar	205
2. Grzywna	208
3. Kara ograniczenia wolności	211
4. Tak zwana kara mieszana	214
5. Terminowa kara pozbawienia wolności i zasady jej wykonywania	215
6. Kara dożywotniego pozbawienia wolności	218
Pytania kontrolne i problemowe	219

Rozdział II

Środki karne i kompensacyjne oraz przepadek	221
1. Uwagi ogólne	221
2. Środki karne	222
2.1. Pozbawienie praw publicznych	222
2.2. Zakazy lub nakazy określonego zachowania	224
2.3. Świadczenie pieniężne	233
2.4. Podanie wyroku do publicznej wiadomości	234
3. Przepadek	234
4. Środki kompensacyjne	241
4.1. Obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za krzywdę	241
4.2. Nawiązka	243
Pytania kontrolne i problemowe	245

Rozdział III

Środki związane z poddaniem sprawcy próbie	247
1. Pojęcie, cele i formy probacji	247
2. Warunkowe umorzenie postępowania	248
3. Warunkowe zawieszenie wykonania kary	253
4. Warunkowe zwolnienie z reszty kary pozbawienia wolności	261
Pytania kontrolne i problemowe	266

Rozdział IV

Środki zwalczania recydywy oraz przestępczości zawodowej, zorganizowanej i terrorystycznej	269
1. Recydywa	269
1.1. Pojęcie recydywy	269
1.2. Przesłanki i skutki recydywy szczególnej	270
2. Przestępczość zawodowa, zorganizowana i terrorystyczna	272

2.1. Pojęcie przestępczości zawodowej, zorganizowanej i terrorystycznej	272
2.2. Środki przeciwdziałania przestępczości zawodowej, zorganizowanej i terrorystycznej	274
Pytania kontrolne i problemowe	276
Rozdział V	
Wymiar kary	277
1. Pojęcie i zasady sądowego wymiaru kary	277
2. Dyrektywy sądowego wymiaru kary	279
3. Nadzwyczajny wymiar kary	284
3.1. Nadzwyczajne obostrzenie kary	284
3.2. Nadzwyczajne złagodzenie kary	286
3.3. Darowanie kary	289
Pytania kontrolne i problemowe	290
Rozdział VI	
Środki zabezpieczające	293
1. Pojęcie oraz geneza środków zabezpieczających	293
2. Zasady stosowania środków zabezpieczających	293
3. Rodzaje środków zabezpieczających	296
4. Skutki uchylania się od środka zabezpieczającego	297
Pytania kontrolne i problemowe	298
Rozdział VII	
Uchylenie karalności. Zatarcie skazania	299
1. Pojęcie okoliczności uchylających karalność	299
2. Przedawnienie	299
3. Ustawowe klauzule niekaralności	302
4. Zatarcie skazania	303
Pytania kontrolne i problemowe	305
Część III	
ZAGADNIENIA CZĘŚCI SZCZEGÓLNEJ	
Rozdział I	
Przestępstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej	309
1. Zamach stanu	309
2. Zamach na konstytucyjny organ Rzeczypospolitej Polskiej	310
3. Szpiegostwo	312
4. Przestępstwa w stosunkach międzynarodowych	314
Pytania kontrolne i problemowe	315

Rozdział II

Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	317
1. Zabójstwo oraz inne przestępstwa polegające na spowodowaniu śmierci człowieka	317
2. Przestępstwa polegające na spowodowaniu niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia człowieka	322
3. Przestępstwa polegające na przerywaniu ciąży.....	326
4. Przestępstwa polegające na spowodowaniu uszczerbku na zdrowiu	327
5. Przestępstwo nieudzielenia pomocy.....	329
Pytania kontrolne i problemowe	330

Rozdział III

Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu	331
1. Przestępstwo polegające na spowodowaniu zdarzenia powszechnie niebezpiecznego	331
2. Sprowadzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa zdarzenia powszechnie niebezpiecznego	332
3. Przestępstwa związane z terroryzmem	333
Pytania kontrolne i problemowe	335

Rozdział IV

Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	337
1. Sprowadzenie katastrofy i wypadek komunikacyjny.....	337
2. Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	342
3. Niewykonanie polecenia zatrzymania pojazdu mechanicznego	343
4. Odpowiedzialność karna dyspozytora oraz osoby zapewniającej bezpieczeństwo w ruchu	344
5. Niestosowanie się do decyzji o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami	344
Pytania kontrolne i problemowe	345

Rozdział V

Przestępstwa przeciwko wolności, czci i nietykalności cielesnej	347
1. Przestępstwo pozbawienia wolności człowieka oraz handlu ludźmi	347
2. Groźba karalna	349
3. Zmuszanie do określonego zachowania	351
4. Utrwalanie wizerunku nagiej osoby.....	353
5. Wykonanie zabiegu bez zgody pacjenta	353
6. Naruszenie miru domowego	354
7. Pomówienie, zniewaga i naruszenie nietykalności cielesnej	355
Pytania kontrolne i problemowe	358

Rozdział VI

Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	359
1. Zgwałcenie oraz wymuszenie innej czynności seksualnej	359
2. Przestępstwo seksualnego wykorzystania bezradności lub zaufania	361
3. Przestępstwa seksualne przeciwko małoletnim	362
4. Przestępstwa związane z pornografią	364
5. Przestępstwa związane z prostytutką	365
Pytania kontrolne i problemowe	366

Rozdział VII

Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	367
1. Przestępstwo bigamii	367
2. Znęcanie się nad osobą najbliższą lub zależną	368
3. Uchylenie się od alimentacji	369
4. Przestępstwa przeciwko opiece	371
Pytania kontrolne i problemowe	373

Rozdział VIII

Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego	375
1. Przestępstwa przeciwko funkcjonariuszom publicznym	375
2. Sprzedajność, przekupstwo i płatna protekcja	378
3. Nadużycie władzy	381
Pytania kontrolne i problemowe	381

Rozdział IX

Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	383
1. Wywieranie wpływu na czynności sądu	383
2. Fałszywe zeznania	384
3. Fałszywe oskarżenie	386
4. Poplecznictwo	387
5. Przestępstwa polegające na uwolnieniu osoby pozbawionej wolności	388
6. Naruszenie zakazu sądowego	390
7. Znęcanie się jako przestępstwo przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	391
Pytania kontrolne i problemowe	392

Rozdział X

Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu	393
1. Wzięcie lub przetrzymywanie zakładnika	393
2. Kradzież i niszczenie urządzeń sieciowych lub trakcji elektrycznych	394
3. Propagowanie ustroju totalitarnego	394
4. Nawoływanie do przestępstwa lub pochwalanie przestępstwa	395

5. Przestępstwo udziału w grupie lub związku przestępczym	396
6. Przestępstwa związane z nielegalnym przekroczeniem granicy lub pobytem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	399
Pytania kontrolne i problemowe	400
 Rozdział XI	
Przestępstwa przeciwko ochronie informacji i dokumentom	401
1. Przestępstwa przeciwko ochronie informacji	401
2. Naruszenie tajemnicy korespondencji	404
3. Fałszerstwo dokumentu	405
3.1. Fałsz materialny dokumentu	405
3.2. Fałsz intelektualny dokumentu	407
Pytania kontrolne i problemowe	408
 Rozdział XII	
Przestępstwa przeciwko mieniu	409
1. Przestępstwa polegające na zaborze	409
2. Przywłaszczenie	413
3. Przestępstwa rozbójnicze	414
4. Oszustwo i jego postacie.....	418
5. Uszkodzenie lub zniszczenie rzeczy	419
6. Paserstwo	420
Pytania kontrolne i problemowe	422
 Rozdział XIII	
Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym w obrocie cywilnoprawnym	423
1. Karalne nadużycie zaufania	423
2. Oszustwo kapitałowe i ubezpieczeniowe	424
3. Korupcja gospodarcza	426
4. Pranie brudnych pieniędzy	428
5. Przestępstwa przeciwko wierzycielom	429
6. Utrudnianie lub udaremnianie przetargu publicznego	431
Pytania kontrolne i problemowe	432
 Rozdział XIV	
Przestępstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi	433
1. Przestępstwa związane z fałszowaniem pieniędzy oraz innych środków płatniczych	433
2. Fałszowanie znaków wartościowych oraz urzędowych	434
Pytania kontrolne i problemowe	434

Literatura podstawowa	435
Indeks rzeczowy	437